Motion

1976/77: 928

av herrar Svensson i Kungälv och Jadestig om en beredskapsplan för åtgärder vid större giftkatastrofer

Giftolyckan i Seveso, Italien, visade vilka konsekvenser en olycka i en kemisk industri kan få för befolkningen i närheten av olycksplatsen. Stora mängder dioxin (TCDD) släpptes ut över ett flera kvadratkilometer stort område. Omfattande skador på jordbruksmarken, växtligheten och husdjuren konstaterades. Byggnader och öppna platser blev kraftig förorenade. Människor fick olika sjukdomar som hudutslag, vilka enligt erfarenheter från tidigare dioxinolyckor kan behöva flera år för att läka. De långsiktiga effekterna på människor är ofullständigt kända. Några dödsfall bland människor har ännu inte konstaterats. Däremot har ett antal graviditeter avbrutits i förebyggande syfte. Till skadeverkningarna skall också räknas de sociala, psykiska och ekonomiska lidanden som drabbat befolkningen i samband med evakueringen från det drabbade området. Återflyttning till området har varit svar att förhindra trots att detta förfarande är ofullständigt sanerat.

Seveso-olyckan är den femte i raden av likartade olyckor med haverier i kemiska reaktorer där dioxin släppts ut över närliggande områden. De tidigare har inträffat i England, Holland, Västtyskland och USA. Utmärkande för samtliga tidigare olyckor har varit att olycksområdet ännu efter flera år varit allvarligt förorenat av dioxin (FOA-rapport C 40040–C1, 1976).

Förutom dioxin finns många andra kemiska substanser som utnyttjas i industrin vilka kan vålla stora skador på arbetare och även på befolkningen i omgivningen. Olyckor av detta slag kan uppstå i samband med reaktorhaverier, brand, tekniska missöden och sabotage. Även vid transporter på järnväg och landsväg kan olyckor inträffa och gifter spridas ut. I många fall är olycksriskerna dåligt kartlagda och beredskapen inte tillräcklig för att snabbt kunna hindra allvarliga skador.

I samband med en giftolycka måste omedelbart fastställas vilket eller vilka gifter som är inblandade samt om dessa under ogynnsamma omständigheter kan omvandlas till ännu giftigare substanser. Det område över vilket giftet spritts ut måste kartläggas och avspärras. Människor som kan ha kommit i kontakt med giftet måste undersökas särskilt för att fastställa hur mycket gift de hunnit få i sig. För att göra detta behövs kvalificerad toxiologisk analysmetodik för bestämning av mikroskopiska substansmängder i kroppsvätskor. Vid en större olycka fordras stor kapacitet att genomföra sådana analyser, vilken f. n. inte torde finnas i landet.

Enligt gällande lag ankommer det på brandförsvaret i kommunen att ansvara för beredskapen och de mest omedelbara åtgärderna vid giftolyckor. Det kan ifrågasättas om brandförsvaret i allmänhet har nödvändig utbildning

och tillräckliga resurser för att åtgärda en mer komplicerad och omfattande olycka. Hälso- och sjukvårdsmyndigheterna torde inte heller kunna klara av svårare olyckor utan hjälp från utomstående sakkunskap.

Inom landet finns en liten grupp personer med sakkunskap inom det toxikologiska området. Dessa anlitades också av de italienska myndigheterna vid Seveso-olyckan. Däremot saknas beredskapsplaner för hur en svårare olycka skall handläggas och hur insatserna skall samordnas. Kapaciteten att genomföra toxikologiska analyser i större skala saknas. Om en sådan kapacitet byggs upp för att utnyttjas vid giftkatastrofer, kan det även finna användning vid rutinbestämning av gifter i kroppsvätskor hos arbetare som arbetar med hälsofarliga ämnen i industrin. Kartläggningen av riskabla kemiska processer måste förbättras. Uthildningen för befattningshavare måste förstärkas. Med tanke på den ständigt växande floran av giftiga ämnen och kemiska processer synes det vara påkallat att skyndsamt utarbeta beredskapsplaner för olika former av giftkatastrofer.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen hemställer om utarbetande av en beredskapsplan för åtgärder vid större giftkatastrofer.

Stockholm den 25 januari 1977

EVERT SVENSSON (s)
i Kungälv

THURE JADESTIG (s)